15 Οκτωβρίου 2024

Αρχιεπίσκοπος Γεώργιος: Στον αγώνα για λύτρωση του Κυπριακού Ελληνισμού δεν υπάρχουν θέσεις για θεατές

/ Γενικά Θέματα / Εκκλησία

“Στον αγώνα για τη σωτηρία και τη λύτρωση του Κυπριακού Ελληνισμού δεν υπάρχουν θέσεις για θεατές. Δεν υπάρχουν καταφύγια για μοιρολάτρες και για ηττοπαθείς. Υπάρχουν μόνον υποχρεώσεις και επάλξεις, υπάρχει ο ένδοξος δρόμος της θυσίας και του ηρωϊκού χρέους απέναντι στους 35 ελληνικούς αιώνες του τόπου”. Αυτό τόνισε ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Γεώργιος στα αποκαλυπτήρια της πλάκας «Όρκος της Φανερωμένης» που τελέσθηκαν την Κυριακή το πρωί στο προαύλιο του Ιερού Ναού Φανερωμένης στη Λευκωσία.

Φέτος συμπληρώθηκαν εβδομήντα χρόνια από τον ιστορικό «Όρκο της Φανερωμένης», ο οποίος έλαβε χώρα στις 22 Αυγούστου του 1954 σε Παγκύπριο συλλαλητήριο που είχε προσκαλέσει ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος και αποτύπωσε τη βούληση του συνόλου του κυπριακού Ελληνισμού για Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, ενώ την ίδια στιγμή, προσδιόρισε τον ξεσηκωμό του λαού ως τον μόνο δρόμο για κατάκτηση της ελευθερίας του και απαλλαγή της Κύπρου από την αγγλική αποικιοκρατία.

"Ο Όρκος της Φανερωμένης ανήκει σήμερα στην Ιστορία. Στην πραγματικότητα κοσμεί την Ιστορία ως μια κορυφαία εκδήλωση αγωνιστικού ήθους και ως μια γενναία παρουσία στον υπέροχο κόσμο των ωραίων ιδανικών και αξιών της ζωής. Είναι η μεγαλύτερη εθνική επαναστατική διακήρυξη", ανέφερε σε σημείο της ομιλίας του ο Αρχιεπίσκοπος κ.κ. Γεώργιος.

"Εβδομήντα χρόνια από τον «Όρκο της Φανερωμένης» τιμούμε την ηρωϊκή εκείνη διακήρυξη με την πικρή βίωση των ενδιάμεσων τραγικών συμβάντων. Το ουσιαστικό νόημα αυτής της τιμής συνίσταται στο να αναβιώσουμε μέσα μας και γύρω μας το ενθουσιαστικό εκείνο κλίμα. Για να μπορούμε να αντέχουμε, να παλεύουμε και να ελπίζουμε. Να αντέχουμε στη μεγάλη και φοβερή δοκιμασία μας. Να παλεύουμε για τα δίκαια και τα δικαιώματά μας. Και να ελπίζουμε στην τελική δικαίωση", ευχήθηκε.

Αναλυτικά η ομιλία του Αρχιεπισκόπου Κύπρου Γεωργίου:

Μπροστά στις μεγάλες ώρες, αλλά και στις επετείους της Ιστορίας μας, πρέπει να στεκόμαστε με ευθύνη και δέος. Να παίρνουμε απ' αυτές διδάγματα, πορεία ζωής και κατεύθυνση σωτηρίας.

Μιαν τέτοιαν ώρα αναπολούμε σήμερα, και μιαν τέτοιαν επέτειο τιμούμε! Την επέτειο των 70 χρόνων από την ουσιαστική κήρυξη του αγώνα του Κυπριακού Ελληνισμού για αποτίναξη του Αγγλικού ζυγού· την ώρα που ο Εθνάρχης Μακάριος, από τον ιερό αυτό ναό και από την ίδια θέση στην οποία κι εμείς σήμερα βρισκόμαστε, διακήρυττε τη σταθερή απόφαση των Ελλήνων της Κύπρου να «διαρρήξωμεν τους δεσμούς των Άγγλων και να απορρίψωμεν τον ζυγόν αυτών».

Εβδομήντα χρόνια μετά, ύστερα από τον ένδοξο απελευθερωτικό μας αγώνα, αλλά και τα τραγικά επακόλουθα της βάρβαρης τουρκικής εισβολής και της

συνεχιζόμενης κατοχής, ο όρκος της Φανερωμένης, φτάνει στα μάτια μας με τη διάθλαση του χρόνου και συγχύζει πολλούς. Μερικοί αδυνατούν να αναχθούν στο εθνικό, ενθουσιαστικό κλίμα εκείνης της εποχής. Άλλοι το προσεγγίζουν με τις σημερινές συνθήκες και δεδομένα. Και μερικοί, θέλοντας να αποσείσουν από τους ώμους τους τις ευθύνες για όσα «κακά εβουλεύσαντο» κατά του τόπου και του Ελληνισμού μιλούν για αθέτηση όρκων και επίορκον Εθνάρχην.

Γι' αυτό και θεωρώ επιβεβλημένο καθήκον μια σύντομη αναφορά στο παρελθόν μας, κυρίως το πρόσφατο, από την αρχή της Αγγλοκρατίας μέχρι σήμερα, για ορθή κατανόηση της επετείου και για αποκατάσταση της αλήθειας.

Ελληνική από την αυγή της Ιστορίας της η Κύπρος, η πατρίδα μας. Από τον 15ο αιώνα π.Χ. μαρτυρείται η κάθοδος των Μυκηναίων και ο ταχύτατος εξελληνισμός της. Τους τελευταίους 20 αιώνες, η Κύπρος απέκτησε και το δεύτερο χαρακτηριστικό γνώρισμά της, τη χριστιανική ιδιότητά της.

Απέδειξε, πολλάκις, το όμαιμον, το ομόγνωμον, το ομόγλωσσον και ομόθρησκον με τους υπόλοιπους Έλληνες και πριν τον Χριστιανισμό. Πέραν από τα ιστορικά δεδομένα και τα αρχαιολογικά ευρήματα, το μαρτυρούν ο Κίμωνας που έσπευσε να γλιτώσει την Κύπρο από τον Περσικό ζυγό, ο Ευαγόρας, ο βασιλιάς της Σαλαμίνας με τις πανελλήνιες προοπτικές, οι βασιλείς της Κύπρου που θέτουν στη διάθεση του Μ. Αλεξάνδρου τον στόλο τους για την άλωση της Τύρου.

Από την άλλη, η Εκκλησία ταυτίζει από νωρίς τις τύχες της με τις τύχες του λαού της, του χριστεπωνύμου πληρώματός της. Ηγείται της μετοικεσίας στην Κύζικο, τη Νέα Ιουστινιανή, τον 7ο αιώνα, και αργότερα της επιστροφής στη νήσο. Έδωσε τους 13 μοναχούς της Καντάρας ως ιερά θύματα τον καιρό της Φραγκοκρατίας, στερεώνοντας στην Ορθοδοξία τους πιστούς. Θυσίασε τον Αρχιεπίσκοπο και την ιεραρχία της το 1821, ενισχύοντας τον λαό να παραμείνει στον τόπο του, μέχρι την ανατολή καλύτερων ημερών.

Κυρίως, όμως, κατά τη διάρκεια της Αγγλοκρατίας η Εθναρχούσα Εκκλησία συνέβαλε τα μέγιστα στην διατήρηση της γλώσσας και της εθνικής αυτοσυνειδησίας του λαού. Οι Άγγλοι από την πρώτη στιγμή δεν έκρυψαν τις επιδιώξεις τους για αφελληνισμό του τόπου. Ο αρχιεπίσκοπος Σωφρόνιος, υποδεχόμενος τους Άγγλους, τους υπενθύμισε ότι ο Κυπριακός λαός τους δέχεται «χωρίς να αρνηθή την καταγωγήν και τους πόθους αυτού». Οι πρεσβείες του Σωφρονίου και των Κυρίλλων στην Αγγλία αυτούς τους πόθους υπενθύμιζαν. Και τα Οκτωβριανά, με επικεφαλής την Εκκλησία, το ίδιο μαρτυρούσαν. Ο Αρχιεπίσκοπος Λεόντιος, ως Τοποτηρητής, αγωνίστηκε και κράτησε την Παιδεία στα χέρια της Εκκλησίας και διατήρησε άσβεστον τον πόθο της Ένωσης με την μητέρα Ελλάδα. Στην ίδια γραμμή ακολούθησε και ο Μακάριος ο Β΄. Εκείνος, όμως, που έθεσε πιο επιτατικά το θέμα της Ένωσης με την Ελλάδα ήταν ο

Μακάριος ο Γ΄, ο οποίος ηγήθηκε και του απελευθερωτικού μας αγώνα.

Η Αγγλία αναγνώριζε την ελληνικότητα της Κύπρου. Αν δεν την αναγνώριζε δεν θα την πρόσφερε, έστω και υπό όρους, στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Αθέτησε και εκείνην την υπόσχεσή της, όπως και τις υποσχέσεις της όταν καλούσε τον Κυπριακό λαό να καταταχθεί στον Αγγλικό στρατό κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Όταν η Εθναρχούσα Εκκλησία αντελήφθη, ότι η ξένη Δύναμις δεν ήταν διατεθειμένη να εγκαταλείψει την Κύπρο, απεφάσισε τη διενέργεια δημοψηφίσματος στο οποίο θα καταδεικνυόταν η θέληση του λαού για Ένωση με την μητέρα Ελλάδα. Το δημοψήφισμα ήταν ένα διεθνώς αναγνωρισμένο ειρηνικό μέσο εκδήλωσης του λαϊκού φρονήματος.

Το δημοψήφισμα του 1950 αποτελεί σταθμό στο ενωτικό κίνημα των Ελλήνων της Κύπρου. Το 96% απέδειξε ότι η Ένωση ήταν καθολικό αίτημα του λαού και όχι υπόθεση μόνο της Εκκλησίας και κάποιων πολιτικών και διανοουμένων όπως

ισχυριζόταν η βρετανική προπαγάνδα. Η Αγγλία ασφαλώς το απέρριψεν, όπως απέρριπτε και κάθε αίτημα για την Ένωση στα χρόνια που ακολούθησαν.

Σε ομιλία του, κατά τη δεύτερη επέτειο του Ενωτικού δημοψηφίσματος, στις 13 Ιανουαρίου 1952, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος απάντησε στην προπαγανδιστική πολιτική των Άγγλων και ιδιαίτερα του λόρδου Φάρριγκτον, που ανέπτυξε τη θεωρία ότι η Κύπρος «δεν απετέλει εις την πραγματικότητα μέρος του αρχαίου Ελληνικού κόσμου» και ότι η Ελλάδα «δεν είναι μήτηρ πατρίς των Κυπρίων».

Είπε, ανάμεσα σ' άλλα, τότε, ο Μακάριος: «Ελλάδα, όμως, μαρτυρούν τα μνημεία και τα μνήματά μας, Ελλάδα κυκλοφορεί εις τας Φλέβας μας, Ελλάδα κλείει η ψυχή μας, Ελλάδα κτυπά η καρδία μας, προς την Ελλάδα κατευθύνεται η σκέψις και ο νους, ο πόθος και η θέλησις. Έλληνες είμεθα, Έλληνές θα μείνωμεν, ως Έλληνες θα αγωνισθώμεν διά να αποθάνωμεν ελεύθεροι Έλληνες».

Κι αργότερα, όταν ο Αλέξανδρος Παπάγος, το 1953, ήγειρε το Κυπριακό στον Άγγλο Υπουργό Εξωτερικών Άντονι Ίντεν, συνάντησε μιαν εντελώς αρνητική και προσβλητική για τον Ελληνισμό στάση.

Αποκορύφωμα της Βρετανικής αρνητικότητας ήταν οι δηλώσεις του υφυπουργού Αποικιών Χένρι Χόπκινσον στη Βουλή των Κοινοτήτων στις 28 Ιουλίου 1954, ο οποίος αναφερόμενος στο αίτημα των Κυπρίων για αυτοδιάθεση είπε με κυνισμό: «Υπάρχουν ορισμένα εδάφη της Βρετανικής Κοινοπολιτείας, τα οποία λόγω των ιδιαιτεροτήτων τους ουδέποτε θα πρέπει να αναμένουν ότι θα γίνουν πλήρως ανεξάρτητα».

Για να απαντήσει στην Αγγλική κυβέρνηση και ιδιαίτερα στον Χόπκινσον, ο Εθνάρχης Μακάριος κάλεσε παγκύπριο συλλαλητήριο στις 22 Αυγούστου 1954, στη Φανερωμένη, τη μεγάλη λαϊκή παγκύπρια συγκέντρωση, την οποία αναμιμνησκόμαστε σήμερα.

Στην αρχή του λόγου του, ο Εθνάρχης κάνει μιαν ιστορική αναφορά για να αποδείξει την υποκριτική συμπεριφορά των αποικιοκρατών και λέγει: «Εν ονόματι της Ελλάδος και της ελευθερίας μάς εκάλουν προ ολίγων ετών να πολεμήσωμεν παρά το πλευρόν των. Ελλάς και Ελευθερία ήσαν διά τους Άγγλους, τότε, τα προσφιλέστατα ονόματα». Και ερωτά: «Ήσαν, λοιπόν, λέξεις κεναί όλα εκείνα τα ευγενή συνθήματα εν ονόματι των οποίων οι λαοί της ανθρωπότητος εκλήθησαν διά να χύσουν το αίμα των και να θυσιάσουν την ζωήν των;». Και καταλήγει στο συμπέρασμα: «... Η Μ. Βρετανία ηθέτησε την υπογραφή της και παρεβίασε τις υποσχέσεις της... Ηθέλησε να μας αποστερήσει το δικαίωμα της αυτοδιαθέσεως, το οποίο εις την περίπτωσιν ημών των Κυπρίων είναι ισοδύναμον με την εθνική ελευθερία μας». Και με στεντόρεια τη φωνή διακήρυξε: «Αυτήν την ελευθερία ζητούμεν. Με το όραμα αυτής έζησαν και απέθαναν αι γενεαί των προγόνων μας.

Υπέρ αυτής θα αγωνισθώμεν με όλας τας δυνάμεις μας...».

Και συνεχίζοντας έδωσε ο Μακάριος στον λαό του τον μεγάλο Όρκο, τον γνωστό σε όλο τον κόσμο ως «Όρκο της Φανερωμένης».

«Θα παραμείνωμεν πιστοί έως θανάτου εις το εθνικόν αίτημα. Άνευ υποχωρήσεων. Άνευ παραχωρήσεων. Άνευ συναλλαγών. Θα περιφρονήσωμεν την βίαν και την τυραννίαν. Με θάρρος θα υψώσωμεν το ηθικόν παράστημά μας υπεράνω των μικρών και εφήμερων κωλυμάτων, έν και μόνον επιδιώκοντες, εις έν και μόνον αποβλέποντες τέρμα: Την Ένωσιν και μόνον την Ένωσιν!»

Ο Όρκος της Φανερωμένης ανήκει σήμερα στην Ιστορία. Στην πραγματικότητα κοσμεί την Ιστορία ως μια κορυφαία εκδήλωση αγωνιστικού ήθους και ως μια γενναία παρουσία στον υπέροχο κόσμο των ωραίων ιδανικών και αξιών της ζωής. Είναι η μεγαλύτερη εθνική επαναστατική διακήρυξη.

Εβδομήντα χρόνια από τον «Όρκο της Φανερωμένης» τη δοξαστική αφετηρία του ηρωϊκού έπους της ΕΟΚΑ, εξηνταπέντε χρόνια από τη λήξη του απελευθερωτικού μας αγώνα, πενήντα χρόνια από τον εφιαλτικό πρόλογο της μεγάλης εθνικής τραγωδίας μας, μετρούμε σήμερα τα όνειρα που σκοτώθηκαν, τις πληγές που μαζεύτηκαν, τις θυσίες που αδικήθηκαν, τους ελληνικούς αιώνες που πέρασαν από την τάλαινα πατρίδα μας. Κι έρχεται αβίαστα στη γλώσσα μας εκείνο που δίνει ο Όμηρος στην Οδύσσεια: «οίκαδε ιέμενοι άλλην οδόν, άλλα κέλευθα ήλθομεν». Δηλαδή: Τραβούσαμε για την πατρίδα κι αλλού μας έφεραν οι δρόμοι.

Το γεγονός που τιμούμε σήμερα δεν πρέπει, ασφαλώς, να κρίνεται εκ των υστέρων ως προς την ορθή επιλογή του χρόνου, ούτε και σε αντιπαραβολή του τέλους του με τους στόχους της αρχής του. Τον απελευθερωτικό μας αγώνα, την έναρξη του οποίου σηματοδότησε ο Όρκος της Φανερωμένης, μπορούμε να τον εκτιμήσουμε και να τον κατανοήσουμε στις συνθήκες της μεταπολεμικής περιόδου, όταν όλες σχεδόν οι αποικίες απαιτούσαν την ανεξαρτησία τους και η απαίτηση αυτή είχε τη βάση της στις αρχές τις οποίες διεκήρυτταν οι συμμαχικές δυνάμεις για να κερδίσουν τον πόλεμο εναντίον του φασισμού. Μήπως με τον πόθο της ένωσης με την Ελλάδα να τους υποδαυλίζει δεν πολέμησαν χιλιάδες Ελληνοκύπριοι καταταγμένοι στον Αγγλικό στρατό κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο;

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος είχε και έναν άλλο επιπλέον λόγο για την επιλογή της συγκεκριμένης στιγμής για την εξαγγελία του αγώνα. Έβλεπε ότι ο έξω του Ελληνικού Κράτους Ελληνισμός έσβηνε με ταχύτατους ρυθμούς. Ο Ελληνισμός της Ανατολικής Ρωμυλίας είχεν ήδη χαθεί από το 1905. Αργότερα με τη συνθήκη του Βουκουρεστίου, το 1913, είχε χαθεί και ο Ελληνισμός από το Μοναστήρι έως το Μελένικο. Το 1922 χάθηκε και ο Ελληνισμός της Μ. Ασίας. Αργότερα, χάθηκε και ο Ελληνισμός της Ρωσίας και της Ρουμανίας και στις μέρες του ο Ελληνισμός της Αιγύπτου. Βλέποντας τα αφελληνιστικά σχέδια της αποικιοκρατικής κυβέρνησης και τη βουλιμία της Τουρκίας να εκκολάπτεται, έκρινε τον χρόνο κατάλληλο. Απόδειξη ήταν και η θέση του sir Andrew Wright, κυβερνήτη της Κύπρου το 1950, ότι «θα προτιμούσε να δει το νησί να πηγαίνει στην Τουρκία παρά στην Ελλάδα».

Σ' αυτό το κλίμα ξεκίνησε και διεξήχθη ο αγώνας της ΕΟΚΑ.

Η μεγάλη στροφή του Μακαρίου από την Ένωση στην Ανεξαρτησία, μεσούντος του αγώνος, έγινε στην προσπάθεια να αποφευχθούν τα πολύ χειρότερα και ιδίως να εξουδετερωθεί το σχέδιο Μακμίλλαν και ο ωμός εκβιασμός των Άγγλων πως, αν η

κατάσταση επιδεινωνόταν, θα άφηναν τους Έλληνες και τους Τούρκους να λύσουν τις διαφορές τους, όπως έκαμαν στην Παλαιστίνη το 1947. Πραγματοποίηση της απειλής θα προκαλούσε από τότε εισβολή της Τουρκίας, συμφορά στους Ελληνοκυπρίους και πιθανότατα ελληνοτουρκικό πόλεμο.

Ουδέποτε, όμως, ο Μακάριος διέγραψε από τον νουν και τις προσπάθειές του, την προοπτική της Ένωσης. Στο συμβούλιο του Στέμματος στις 6.2.1967, δήλωνε το αυτονόητο: «... Αν δεν υπήρχε η Τουρκία, δεν θα υπήρχε θέμα Ενώσεως. Η Ένωσις θα εγίνετο ... Είπον πολλές φορές ότι αν είχομεν το δικαίωμα να αποφασίσωμεν την Ένωσιν, δεν εγεννάτο καν ζήτημα δημοψηφίσματος».

Κι αργότερα όταν η παρουσία της Ελληνικής μεραρχίας στην Κύπρο έθετε τις προϋποθέσεις και δημιουργούσε ελπίδες, έλεγε ο Μακάριος: «Σκοπός σταθερός και τέρμα αμετάθετο του Κυπριακού αγώνος είναι η Ένωσις της Κύπρου μετά της μητρός Πατρίδος. Γνωρίζομεν καλώς τας δυσκολίας του αγώνος και τας πολλαχόθεν αντιδράσεις. Δεν θα υποχωρήσωμεν, όμως, και δεν θα υποκύψωμεν προ οιωνδήποτε δυσκολιών ή αντιδράσεων. Θα συνεχίσωμεν θυσιαζόμενοι μέχρι πλήρους δικαιώσεως, μέχρις ότου ο πόθος και το όνειρο της Ενώσεως καταστή πραγματικότης» (Πανεπ. Θεσσαλονίκης)

Ήλθε όμως η επάρατη χούντα με τα συμπλέγματα μειονεξίας που χαρακτήριζαν τα στελέχη της, την ελαφρότητα με την οποία προσήγγιζαν τα εθνικά θέματα, την με διάθεση εθελοδουλίας προσέγγιση της Τουρκίας, την πλήρη εξάρτηση από την Αμερική, τη διατεταγμένη αποστολή της για υπόσκαψη του Προέδρου Μακαρίου με την ενθάρρυνση κάθε παρανομίας και κυρίως της ΕΟΚΑ Β΄, η οποία έβαλε ταφόπλακα στον προαιώνιο πόθο της Ένωσης. Επαληθεύτηκε η γνώμη του Αισχίνη ότι «Πονηρά φύσις, μεγάλης ἐξουσίας ἐπιλαβομένη, δημοσίας ἀπεργάζεται συμφοράς».

Μιλώντας για την ΕΟΚΑ Β΄ ο Μακάριος θέλοντας να αφυπνίσει τον υγιή πατριωτισμό του λαού του, έλεγε τότε: «Ως ενωτικοί παρουσιάζονται και αυτοδιαφημίζονται... και ως ανθενωτικούς κατηγορούν την τεραστίαν πλειοψηφίαν του Κυπριακού Ελληνισμού. Αντικρούομεν την κατηγορίαν. Ενωτικοί είναι όλοι οι Έλληνες Κύπριοι ... Προς την Ελλάδα θα έχωμεν πάντοτε εστραμμένην την ψυχήν και την καρδίαν... Την Ελλάδα θα έχωμεν πάντοτε τροφόν της υπάρξεως και των βιωμάτων μας. Και αν μη εξαρτώμενοι από ημάς παράγοντες και καταστάσεις δεν καθιστούν δυνατήν την Ένωσιν, τούτο δεν σημαίνει ότι θα παύσωμεν να είμεθα Έλληνες. Διά μέσου των αιώνων παρεμείναμεν Έλληνες και Έλληνες θα παραμείνωμεν...».

Αργότερα, όταν εντάθηκε από τους κρανιοκενείς της παρανομίας η ένοπλη δράση εναντίον του νόμιμου, δικού μας κράτους, ο Μακάριος προειδοποιούσε: «Νεκροθάπται της Ενώσεως είναι οι αναλαβόντες ή ενθαρρύνοτες τοιαύτην

δραστηριότητα. Αντί της Ενώσεως προωθούν την διχοτόμησιν της Κύπρου, προωθούν την τουρκοποίησιν της. Και εγκληματούν κατά της Κύπρου, εγκληματούν κατά του Έθνους. Εάν δεν ανανήψουν, φοβερά θα είναι δι' αυτούς η κρίσις της Ιστορίας».

Τόσο ο Μακάριος, βέβαια, όσο και όλοι εμείς θα ευχόμασταν να είχε διαψευσθεί στις εκτιμήσεις του. Η επαλήθευσή του, όμως, επιβεβαιώνει, παρόλη την τραγικότητά της, τη διορατικότητα του ανδρός.

Νηφάλια εξέταση όλων των γεγονότων, δείχνει ποιοι απεδείχθησαν επίορκοι και προδότες και ποιος ανέλαβε σταυρούς υπέρ των πολλών· ποιος υπέμεινεν εξορίες, ποιος υπέστη δολοφονικές επιθέσεις υπερασπιζόμενος τα δίκαια του λαού του, ποιος οδηγήθηκε νωρίς στον τάφο, τραυματισμένος από την οδυνηρή εμπειρία της προδοσίας, την ταλαιπωρία του λαού του και τον οριστικό ενταφιασμό του οράματος της Ένωσης που ήταν ο διακαής πόθος του.

Εβδομήντα χρόνια από τον «Όρκο της Φανερωμένης» τιμούμε την ηρωϊκή εκείνη διακήρυξη με την πικρή βίωση των ενδιάμεσων τραγικών συμβάντων. Το ουσιαστικό νόημα αυτής της τιμής συνίσταται στο να αναβιώσουμε μέσα μας και γύρω μας το ενθουσιαστικό εκείνο κλίμα. Για να μπορούμε να αντέχουμε, να παλεύουμε και να ελπίζουμε. Να αντέχουμε στη μεγάλη και φοβερή δοκιμασία μας. Να παλεύουμε για τα δίκαια και τα δικαιώματά μας. Και να ελπίζουμε στην τελική δικαίωση.

Αν ζούσε σήμερα ο Μακάριος θα έκανε, ίσως από τον ίδιο αυτό χώρο, μιαν άλλη διακήρυξη. Είναι πέραν από σίγουρο ότι θα εξήγγελλε και θα πρωτοστατούσε στην απεμπλοκή από την άγονη διαδικασία των διακοινοτικών συνομιλιών, που εξυπηρετεί μόνον τον αμετάθετο στόχο των Τούρκων για κατάληψη και τουρκοποίηση όλης της Κύπρου. Θα επέμενε στην επαναφορά του προβλήματός μας στις σωστές του διαστάσεις, ως θέματος εισβολής και κατοχής. Και θα μας έλεγε ότι αποτελεί αφέλεια πρώτου μεγέθους το να πιστεύουμε ότι απορρίπτοντας τη λύση της Διζωνικής Δικοινοτικής Ομοσπονδίας οδηγούμαστε στη διχοτόμηση. Η λύση της Διζωνικής Δικοινοτικής Ομοσπονδίας περιέχει και τη διχοτόμηση και άλλα πολλά δεινά, πέραν αυτής.

Τώρα, που κατά την εκκλησιαστική μας γλώσσα «εσχάτη ώρα εστίν», τιμώντας την μεγάλη σημερινή επέτειο, ας συστρατευθούμε όλοι στον αγώνα για τη σωτηρία του τόπου, παραβλέποντας και παραμερίζοντας προηγούμενες τοποθετήσεις και διαμάχες. Σ' αυτόν τον αγώνα για τη σωτηρία και τη λύτρωση του Κυπριακού Ελληνισμού δεν υπάρχουν θέσεις για θεατές. Δεν υπάρχουν καταφύγια για μοιρολάτρες και για ηττοπαθείς. Υπάρχουν μόνον υποχρεώσεις και επάλξεις, υπάρχει ο ένδοξος δρόμος της θυσίας και του ηρωϊκού χρέους απέναντι στους 35 ελληνικούς αιώνες του τόπου.

Θα είναι το καλύτερο μνημόσυνο και για τον Μακάριο και για όλους τους ήρωές μας που μνημονεύουμε σήμερα. Αιωνία τους η μνήμη!

